Eerste Kamer der Staten-Generaal

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
Internet www.eerstekamer.nl

Minister van Financiën
De heer ir. J.R.V.A. Dijsselbloem
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

datum 17 april 2013

betreft Richtlijnvoorstel tot uitvoering van de nauwere samenwerking FTT (COM(2013)71)

ons kenmerk 152664u

Geachte heer Dijsselbloem,

De vaste commissie voor Financiën heeft in het kader van haar behandeling van het Europese Richtlijnvoorstel tot uitvoering van de nauwere samenwerking op het gebied van belasting op financiële transacties (FTT) (COM(2013)71)[1] besloten tot het voeren van schriftelijk overleg met de regering over enkele aspecten van dit voorstel. Zij heeft daarbij nota genomen van het door de regering opgestelde BNC-fiche[2] bij dit voorstel. De vragen en opmerkingen van de fracties van PvdA, CDA en GroenLinks treft u hieronder.

Algemeen

De leden van de fractie van de **PvdA** hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige richtlijnvoorstel. Graag maken de leden van de PvdA-fractie gebruik van deze aanleiding om de regering hierover te bevragen. De leden van de **CDA**-fractie hebben met belangstelling van dit voorstel kennis genomen. Zij wensen de regering de volgende vragen te stellen. De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben kennis genomen van het onderhavige voorstel en hebben daarover de volgende vragen.

Doelstellingen van het richtlijnvoorstel

De belangrijkste doelstellingen van het voorstel zijn: (1) De wetgevingen betreffende indirecte belastingen op financiële transacties te harmoniseren. (2) Ervoor te zorgen dat financiële instellingen een billijke en belangrijke bijdrage leveren aan de kosten van de recente crisis. (3) Adequate negatieve prikkels te creëren voor transacties die de efficiëntie van de financiële markten niet ten goede komen. Onderschrijft de regering deze doelstellingen, zo vragen de leden van de **PvdA**-fractie zich af. En meent de regering dat deze doelstellingen met de FTT bereikt zullen worden? Zo nee, welke additionele instrumenten zijn daar naar de mening van de regering voor elk van de drie individuele doelstellingen nodig? Zo ja, middels welke instrumenten is de regering dan voornemens de drie individuele doelstellingen te bereiken zonder deel te nemen aan de FTT?

[1] Dossier E130013 op www.europapoort.nl
[2] Kamerstukken II, 2012-2013, 22 112, nr. 1580

De regering veronderstelt dat de FTT "de stabiliteit van de financiële markten onder druk zet". De eerste vraag van de leden van de **GroenLinks**-fractie hierbij is of die financiële markten nu dan zo stabiel zijn? De tweede vraag is of een FTT door het belasten van transacties niet juist bijdraagt aan stabilisering van de financiële markten. Langdurige beleggingen (zoals door pensioenfondsen) worden relatief weinig belast, de flitshandel (high frequency trading) wordt relatief zwaar belast door een FTT. De flitshandel is toegenomen van 1% van alle handel in effecten in 2005 tot 37% in 2012, met als schadelijke effect zeer grote en abrupte prijsschommelingen en wantrouwen op de financiële markten: instabiliteit dus. Is het niet zo dat de FTT door de relatief zware belasting van flitstransacties een ontmoedigende werking heeft op deze handel, en daarmee de stabiliteit van de financiële markten vergroot?

Voorwaarden deelname door Nederland

De regering geeft aan dat Nederland zich zal aansluiten bij de nauwere samenwerking indien een heffing op de financiële sector aan drie voorwaarden voldoet: (1) Nederlandse pensioenfondsen dienen gevrijwaard te blijven. (2) Er dient geen disproportionele samenloop met de huidige bankenbelasting te zijn. (3) De inkomsten dienen terug te vloeien naar de lidstaten. Zijn dit de enige drie voorwaarden, zo vragen de leden van de **PvdA**-fractie zich af. Zo nee, welke additionele voorwaarden stelt de regering?

Mogen de leden van de PvdA-fractie uit de voorwaarden die de regering stelt concluderen dat de regering de kritiek van het Centraal Planbureau betreffende de FTT niet deelt? Deze betreft de volgende punten[3]:

- De FTT, met zijn rekbare grondslag, zou vatbaar zijn voor ontwijking en kan leiden tot nieuwe, complexere vormen van financiering.
- Een BTW op financiële diensten, een bankenbelasting of een belasting op financiële activiteiten zou efficiënter zijn.
- De FTT draagt niet bij aan een stabielere sector, omdat dit type belasting het probleem van overmatige risico's in de financiële sector niet aanpakt.
- De FTT kent ongewenste bijeffecten, waaronder hogere kosten voor bedrijven, verzekeraars en pensioenfondsen, die meer moeten gaan betalen om hun valuta- en renterisico af te dekken.
- De FTT leidt tot lagere inkomsten uit vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting.
- De extra kosten zullen op de lange termijn vooral terecht zullen komen bij eindgebruikers, in de vorm van lagere spaarrentes en hogere investeringskosten.

Deelt de regering deze analyse van het CPB? Zo nee, op welke punten verschilt zij van mening met het CPB en waarom? Zo ja, welke consequenties verbindt zij daaraan?

Aan de eerste voorwaarde, namelijk dat Nederlandse pensioenfondsen gevrijwaard dienen te blijven, kan naar de mening van de leden van de PvdA fractie mogelijk voldaan worden door een eventueel nadelig effect van een FTT op pensioenfondsen te compenseren uit de opbrengst daarvan. Deelt de regering deze mening? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke consequenties verbindt zij daaraan? En welke mogelijkheden voor een alternatieve invulling van de FTT ziet de regering om zo de Nederlandse pensioenfondsen te vrijwaren?

[3] Zie http://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/discussion-paper-202-financial-transaction-tax-review-and-assessment.pdf

De tweede voorwaarde, namelijk dat er naar de mening van de regering geen disproportionele samenloop met de huidige bankenbelasting dient te zijn, roept de vraag op bij de leden van de PvdA-fractie wat de regering verstaat onder een disproportionele samenloop. Aan welke indicatoren en bijbehorende waarden denkt de regering? Voorts vernemen de leden van de PvdA-fractie graag of de regering bereid zou zijn om bij een disproportionele samenloop de bankenbelasting te verlagen of af te schaffen.

Speelveld

De leden van de **PvdA**-fractie constateren dat de regering ervoor heeft gekozen op dit moment niet toe te treden tot de nauwere samenwerking. Daarmee ontneemt de regering zich naar de mening van de leden van de PvdA-fractie de mogelijkheid om in samenwerking met andere landen invulling te geven aan de FTT. Juist vanwege de bijzondere Nederlandse pensioenfondsensituatie is dit naar de mening van deze leden wenselijk. Deelt de regering deze mening? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke consequenties verbindt zij daaraan?
De leden van de PvdA-fractie constateren dat elf lidstaten hebben verzocht om, op basis van het richtlijnvoorstel uit 2011, nauwere samenwerking te mogen aangaan op het gebied van belasting op financiële transacties. Is het de regering bekend waarom de overige lidstaten, afgezien van Nederland, niet willen deelnemen? Liggen de motieven van die landen in lijn met die van Nederland, zo vragen de leden van de PvdA-fractie zich af.

Hoe schat de regering de bereidheid in van niet-deelnemende lidstaten en niet-EU-landen om mee te werken aan de uitvoering van de FTT, zo vragen de leden van de **CDA**-fractie.

Opbrengsten en kosten voor Nederland

Opbrengsten

Hoe veel zou in het voorstel van de Commissie de opbrengst van de FTT voor Nederland bedragen als Nederland zou deelnemen, zo vragen de leden van de **CDA**-fractie.

Kosten voor de Nederlandse financiële sector

In hoeverre acht de regering het aanvaardbaar dat als gevolg van de extraterritoriale werking van de FTT ook in het geval Nederland buiten de versterkte samenwerking blijft, de Nederlandse financiële sector naar schatting van DNB minimaal zo'n € 500 miljoen (op handel van aandelen en obligaties) zou moeten afdragen, zo vragen de leden van de **CDA**-fractie. Is dit geen reden om de bankenbelasting te heroverwegen, ook als Nederland niet mee zou doen aan de FTT? Wat is op dit moment de geschatte opbrengst van de bankenbelasting? Hoe zou naar de mening van de regering de extraterritoriale werking van de FTT kunnen worden beperkt? Acht zij dit haalbaar? Kan de regering in zowel het geval dat Nederland deelneemt aan de FTT als het geval dat Nederland niet deelneemt aangeven wat de impact zou kunnen zijn op de internationale concurrentiepositie van de betreffende Nederlandse financiële instellingen?

Kosten voor de Nederlandse pensioenfondsen

De berekeningen van de effecten van de FTT lopen enorm uiteen, aldus de leden van de **PvdA**-fractie. DNB schat de kosten van de FTT voor Nederlandse banken, pensioenfondsen en verzekeraars op € 4 miljard per jaar. Volgens het CPB heeft de FTT voor Nederland een lange termijn

effect op het BBP van –0,4% tot –1,2% tot gevolg. Pensioenfondsen menen dat de invoering van de FTT hen € 3 miljard kost. Welke berekeningen acht de regering het meest betrouwbaar en waarom?
Graag vragen de leden van de PvdA-fractie de aandacht van de regering voor het artikel "No exemption" van het *Network for Sustainable Financial Markets*[4]. Op blz. 4-5 wordt betoogd dat "the FTT will not hurt pensioners". Graag ontvangen de leden van de PvdA-fractie een gedetailleerde reactie van de regering op de argumenten die op deze pagina's worden aangedragen.

Naar de mening van de leden van de **CDA**-fractie maakt de regering zich terecht zorgen over de positie van de Nederlandse pensioenfondsen. In hoeverre worden de Franse verzekeringsmaatschappijen waar veel pensioenen worden opgebouwd, evenzeer door de FTT getroffen? In hoeverre verwacht de regering dat als gevolg van de FTT pensioengelden en andere vermogens uit Europa zullen worden geëxporteerd?

De Nederlandse regering geeft aan niet in te kunnen stemmen met het richtlijnvoorstel, onder meer omdat de pensioenfondsen hierin niet worden gevrijwaard. De Europese Commissie stelt echter dat de impact van de FTT op pensioenfondsen "extreem beperkt" kan zijn als pensioenfondsen geduldig beleggen in aandelen en obligaties, zo constateren de leden van de **GroenLinks**-fractie[5]. Ook in een recent rapport van 'Network for Sustainable Financial Markets' (zie noot 4) wordt betoogd dat de FTT de meeste pensioenfondsen slechts in geringe mate raakt, omdat pensioenfondsen in het algemeen voor een langere periode beleggen, en dus relatief minder transacties plegen. Een FTT zou pensioenfondsen bovendien stimuleren om nog 'geduldiger' te beleggen. Kan de FTT op deze manier niet veeleer een positief effect hebben op de pensioenfondsen, nu geduldige en betrokken institutionele aandeelhouders de innovatieve prestaties van ondernemingen bevorderen[6]? Kan de regering becijferen in hoeverre de impact van de FTT op pensioenfondsen verkleind kan worden als fondsen kiezen voor een geduldiger beleggingsstrategie en betrokken aandeelhouderschap?

Antimisbruikbepalingen
Hoe oordeelt de regering over de algemene anti-misbruikmaatregel neergelegd in art. 13? Hoe verhoudt zich bijvoorbeeld het bepaalde in het eerste lid en het vijfde lid over een wezenlijk doel van belastingbesparing ten opzichte van de jurisprudentie van het Hof van Justitie EU? Dezelfde problematiek doet zich voor in de specifieke antimisbruikbepaling van art. 14. Mr. dr. Douma stelt zich in Tijdschrift fiscaal ondernemingsrecht 2013, blz. 90 en 91 op het standpunt dat het Hof een ruimere interpretatie voorstaat van dit begrip ('*essential aim*'). Wat vindt de regering van zijn pleidooi om de rechter de ruimte te laten om in concrete gevallen recht te doen aan doel en strekking van de FTT, aan de handelingsvrijheid van belastingplichtigen en aan het rechtszekerheidsbeginsel?

[4] http://www.sustainablefinancialmarkets.net/wp-content/uploads/2012/12/No_Exemption.pdf
[5] http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-98_en.htm
[6] Deze leden wijzen in dit verband op het artikel 'De winst van geduldig ondernemen en beleggen' van Luc Soete en Rens van Tilburg: http://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-winst-van-geduldig-ondernemen-en-beleggen

De leden van de commissie zien het antwoord van de regering met belangstelling en bij voorkeur binnen vier weken na dagtekening van deze brief tegemoet.

Hoogachtend,

Prof. dr. P.H.J. Essers
Voorzitter van de vaste commissie voor Financiën